

Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«Основи трудового законодавства»**

I. Основна мета засвоєння курсу викладання дисципліни «Основи трудового законодавства» є формування у студентів компетентностей у галузі трудового права, засвоєння студентами знань про: сучасний стан правових норм, які регулюють трудові та інші відносини, тісно пов'язані з ними; тенденцію їх розвитку та практику застосування; основні засади і принципи функціонування інститутів трудового права.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців **указаної спеціальності**

Дисципліна «Основи трудового законодавства» дозволяє набути студентам додаткових фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін професійної підготовки.

III. Завдання дисципліни : оволодіння знаннями про: предмет, метод, систему, джерела та принципи трудового права; розуміння правової природи та особливостей: колективного договору, угод, трудового договору, робочого часу, часу відпочинку, оплати праці, структури заробітної плати, трудової дисципліни, охорони праці, трудових спорів; вміння аналізувати та тлумачити норми трудового права. Оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навиками, які стосуються сучасної доктрини трудового права; вироблення власних підходів до шляхів реформування та вдосконалення норм трудового законодавства, їх практичному застосуванні.

Досягнення поставлених завдань дозволить сформувати у студентів систему знань із чинного законодавства України про трудове право, отримати навички у розв'язанні конкретних професійних завдань, навички щодо здійснення порядку оформлення, зміни та припинення трудових відносин що і є метою цього курсу.

IV. Основні знання та вміння, яких набуває студент після опанування цієї дисципліни

Основні знання:

- положення актів трудового законодавства України та міжнародних договорів щодо правового регулювання трудових відносин;
- основні положення правової доктрини з питань виникнення та припинення трудових правовідносин, укладення та припинення трудових договорів, правового статусу суб'єктів трудового права, підстави, зміст та види відповідальності при порушенні трудового законодавства, колективних угод, трудових угод, порядок вирішення трудових спорів;
- підходи судової практики щодо тлумачення і застосування законодавства України, що регулює трудові правовідносини;
- міжнародно-правове регулювання трудових відносин.

Основні вміння:

- використовувати дані науки трудового права для вирішення практичних завдань;

- правильно застосовувати та тлумачити трудове законодавство, колективні договори, трудові угоди;
- орієнтуватися в міжнародно-правовому регулюванні трудових відносин;
- складати акти застосування норм права, трудові угоди, процесуальні документи у сфері захисту трудових прав.

IV. Короткий зміст дисципліни

Тема 1. Предмет, метод і система трудового права. Джерела трудового права. Основні принципи трудового права

Трудове право як галузь права України. Місце трудового права в системі права України. Поняття трудового права. Предмет трудового права: трудові відносини працівників і тісно пов'язані з ними суспільні відносини. Особливості методу трудового права в умовах переходу до ринкових відносин. Сфера дії норм трудового права. Роль та функції трудового права. Розмежування трудового права від суміжних галузей права (цивільного права, адміністративного права, права соціального забезпечення, цивільного процесу). Система трудового права як галузі права. Предмет і система науки трудового права. Поняття джерел трудового права, їх класифікація та види. Історія розвитку трудового законодавства. Сучасна система джерел, їх особливості. Система трудового законодавства. Загальна характеристика найбільш важливих джерел трудового права. Конституція України як основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю України. Система законів, що регулюють соціально-трудові відносини. Підзаконні акти, що регулюють працю працівників. Акти соціального партнерства. Локальні нормативно-правові акти. Значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України. Реформа трудового законодавства: основні напрями. Проект Трудового кодексу України. Єдність і диференціація в трудовому праві. Загальне і спеціальне законодавство про працю працівників. Дія нормативних актів трудового законодавства у часі, просторі і за категоріями працівників. Поняття і значення основних принципів трудового права. Проблема імплементації принципів міжнародного трудового права у трудове право України. Формулювання і система основних принципів трудового права. Зміст і конкретизація основних принципів трудового права. Принципи, що виражають політику в галузі правового регулювання ринку праці і ефективної зайнятості. Принципи, що визначають застосування умов праці. Принципи, що визначають охорону трудових прав працівників.

Тема 2. Суб'єкти трудового права. Трудові правовідносини

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Трудова правоздатність та дієздатність. Правовий статус суб'єктів трудового права, його зміст. Суб'єкти індивідуальних трудових відносин. Працівники як суб'єкти трудового права. Роботодавці як суб'єкти трудового права. Суб'єкти колективних трудових відносин. Профспілки як суб'єкти колективних трудових відносин. Поняття, види і правовий статус трудових колективів. Повноваження трудових колективів, їх класифікація. Механізм здійснення повноважень і самоврядування трудового колективу. Органи трудового колективу. Державні органи та органи місцевого самоврядування як суб'єкти трудового права. Органи державного нагляду і контролю як суб'єкти трудових правовідносин. Поняття і система правовідносин у трудовому праві. Поняття трудового правовідношення, його

особливості. Відмінність трудового правовідношення від суміжних з ним правовідносин: цивільного, адміністративного, соціального забезпечення. Елементи трудових правовідносин. Суб'єкти трудового правовідношення. Трудова правоздатність та дієздатність громадян, підприємств, установ і організацій в сфері трудового права. Зміст трудового правовідношення, основні права і обов'язки його суб'єктів. Підстави виникнення трудових правовідносин. Правовідносини, тісно пов'язані з трудовими, їх види. Правовідносини щодо забезпечення зайнятості і працевлаштування. Організаційно-управлінські правовідносини у сфері праці. Правовідносини у сфері професійної підготовки та підвищення кваліфікації кадрів безпосередньо на виробництві. Соціально-економічні правовідносини. Правовідносини у сфері нагляду і контролю за охороною праці, дотриманням трудового законодавства. Правовідносини щодо розгляду та вирішення трудових спорів.

Тема 3. Колективні договори і угоди

Принципи розробки колективних договорів і угод. Поняття колективного договору. Сторони колективного договору і порядок його укладення. Зміст і структура колективного договору. Реалізація колективного договору, контроль за його виконанням. Відповідальність за порушення колективного договору. Поняття колективної угоди. Види колективних угод. Генеральна угода, галузеві і регіональні угоди, їх сторони і зміст. Порядок укладення, зміни угод і контроль за їхнім виконанням. Колективні переговори. Порядок вирішення розбіжностей під час ведення колективних переговорів.

Тема 4. Трудовий договір : поняття, зміст, порядок його укладання. Правове регулювання зміни та припинення трудового договору

Поняття і значення трудового договору. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, які пов'язані з працею (підряду, доручення, авторського та ін.). Сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Умови, які передбачені у законодавстві і умови, що встановлюються за угодою сторін при укладанні трудового договору. Необхідні і додаткові (факультативні) умови. Поняття трудової функції і місця роботи за трудовим правом. Загальний порядок укладення трудового договору, його оформлення. Строк випробування при прийнятті на роботу. Документи, що подаються при прийнятті на роботу. Трудова книжка працівника. Строк трудового договору. Укладання трудового договору на невизначений строк, на визначений строк, встановлений за погодженням сторін, на час виконання певної роботи. Види трудових договорів. Особливості окремих видів трудових договорів: трудовий договір державного службовця; трудовий договір працівника, що приймається за конкурсом; трудовий договір за суміщенням професій (посад); трудовий договір про роботу за сумісництвом та ін.

Поняття переведення на іншу роботу, види переведень. Переміщення на інше робоче місце. Зміна істотних умов праці. Переведення на іншу роботу в разі виробничої потреби і в разі простою. Атестація працівників та її значення, правові наслідки атестації. Поняття і випадки відсторонення від роботи. Правове регулювання відсторонення від роботи. Підстави припинення трудового договору. Додаткові підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Додаткові

підстави для припинення трудового договору деяких категорій працівників. Оформлення звільнення. Вихідна допомога. Правові наслідки незаконного звільнення.

Тема 5. Робочий час і час відпочинку

Поняття робочого часу і значення його правового регулювання. Правові норми робочого часу. Поняття і види робочого тижня, робочого дня і робочої зміни. Нормальна і скорочена тривалість робочого часу, неповний робочий день. Графіки змінності роботи, вахтовий метод роботи, гнучкі графіки роботи. Режим і облік робочого часу, порядок його встановлення. Ненормований робочий день. Поденний, тижневий і підсумований облік робочого часу. Поняття надурочних робіт і порядок їх застосування. Чергування. Поняття і види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня, зміни. Щоденні перерви в роботі. Щотижневі вихідні дні. Святкові і неробочі дні. Поняття і види відпусток. Щорічна основна відпустка і порядок її надання. Щорічна додаткова відпустка, її види і порядок надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати.

Тема 6. Оплата праці

Поняття і зміст заробітної плати в умовах становлення ринкової економіки. Структура заробітної плати: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні і компенсаційні виплати. Сфери регулювання заробітної плати: державне регулювання заробітної плати, договірне регулювання заробітної плати. Реформа оплати праці в Україні в умовах переходу до ринкових відносин. Організація оплати праці на підприємстві (тарифна система, форми і системи оплати праці, нормування праці, преміювання). Тарифна система та її елементи: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники). Надбавки і доплати до заробітної плати. Система заробітної плати та її види (почасова, відрядна). Преміювання працівників. Нормування праці. Норми праці (норми виробітку, норми часу, норми обслуговування, нормовані виробничі завдання, норми чисельності), відрядні розцінки. Оплата праці при відхиленні від нормальних умов праці. Обчислення середньої заробітної плати. Індксація заробітної плати. Компенсація втрати частини зарплати у зв'язку з порушенням строків її виплати. Порядок виплати заробітної плати. Відрахування із заробітної плати.

Тема 7. Охорона праці

Поняття охорони праці, її правове регулювання. Принципи правової охорони праці. Гарантії прав громадян на охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві. Державне управління охороною праці. Участь трудових колективів і профспілок в регулюванні охорони праці. Міжгалузеві і галузеві нормативні акти про охорону праці. Організаційно-правові форми забезпечення охорони праці: фінансування охорони праці; медичні огляди працівників; інструктаж і навчання працівників правилам техніки безпеки і виробничої санітарії; забезпечення працівників засобами індивідуального захисту. Заходи, що забезпечують компенсацію і нейтралізацію шкідливого впливу виробничих чинників (скорочення робочого часу, надання додаткових відпусток, перерв в роботі, видача спеціального одягу, мила та ін.). Розслідування і облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях. Відшкодування власником підприємства, установи, організації або

уповноваженим ним органом шкоди, заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків. Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних і шкідливих роботах. Правила особливої охорони праці жінок, молоді і осіб із пониженою працездатністю. Нагляд і контроль за охороною праці і відповідальність за її порушення.

Тема 8. Трудова дисципліна.

Поняття і значення дисципліни праці, засоби її забезпечення в умовах переходу до ринкових відносин. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Обов'язки працівника, власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу або фізичної особи. Заохочення за успіхи в роботі. Поняття, підстави, види заохочень і порядок їх застосування. Дисциплінарна відповідальність працівників та її види. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття. Додаткові заходи впливу на порушників трудової дисципліни. Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни. Повноваження трудових колективів, профспілкових органів, товариських судів в забезпеченні трудової дисципліни.

Тема 9. Матеріальна відповідальність

Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації, її відмінність від цивільно-правової відповідальності. Підстава і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству. Види матеріальної відповідальності працівників. Обмежена матеріальна відповідальність та її розмір. Повна індивідуальна матеріальна відповідальність і колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Визначення розміру шкоди і порядок її відшкодування. Визначення розміру шкоди у випадках, коли її фактичний розмір перевищує номінальний. Матеріальна відповідальність власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу в трудових правовідносинах. Підстава, умови відповідальності та її розміри. Матеріальна відповідальність власника або уповноваженого ним органу за порушення права працівника на працю. Матеріальна відповідальність власника або уповноваженого ним органу за ушкодження здоров'я працівника. Інші випадки матеріальної відповідальності власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за шкоду, заподіяну працівникові.

Тема 10. Трудові спори і порядок їх вирішення. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю

Нагляд та контроль за дотриманням законодавства про працю. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю. Поняття, види і причини виникнення трудових спорів. Органи, що розглядають трудові спори. Принципи розгляду трудових спорів. Підвідомчість трудових спорів. Розгляд індивідуальних трудових спорів в суді. Трудові спори, що безпосередньо розглядаються судом. Порядок вирішення колективних трудових спорів. Право на страйк і його реалізація. Правові наслідки законного і незаконного страйку. Органи, що здійснюють нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю, їх повноваження. Державна інспекція праці Міністерства праці і

соціальної політики України, Державна інспекція охорони праці. Повноваження місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування в сфері праці.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу

Кафедра права, філософії та політології, Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського, доцент Лазаренко Алла.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС), з яких: лекційних – 20 год., практичних – 10 год., самостійної роботи студентів – 60 год. Дисципліна викладається у 8 семестрі (ОР бакалавр).

VII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни (до 3-х)

1. Трудове право : підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. - 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 544 с.
2. Корнєєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнєєв. К. : Центр учбової літератури, 2019. 112 с.
3. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с.

VIII. Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на практичних заняттях, оцінювання 2-х модульних контрольних робіт, виконання творчих індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль: залік.